

показує інтелект машини та її здатності реагувати на людську мову. Отже, у майбутньому люди зможуть спілкуватися з роботами і невідомо хто стане кращим співрозмовником.

Насправді стрімкий розвиток інформаційної цивілізації лякає, адже зараз здається що є маса засобів для комунікації, але самотніх людей стало в рази більше. Я думаю, що це пов'язано з тим, що ми розвчилися спілкуватися наживо, нам простіше написати повідомлення, ніж зустрітися і поговорити. Людство створило новий світ технологій, але ще не всі пристосувалися в ньому жити. Але в розвитку цивілізації є і плюси, адже люди вчаться опріснювати моря і океани, використовувати природні невичерпні ресурси, як, наприклад, вітер або сонячне світло. Ми повинні думати про майбутнє і намагатися знаходити альтернативні засоби, адже ресурси не є нескінченними.

1. Халапсис А. В. Число и реальность: Истоки научного знания. *ScienceRise*. 2016. Т. 23, №6/1. С. 59-64. doi:10.15587/2313-8416.2016.71546.

2. Халапсис А. В. Цифровые технологии и перековка железных людей. *ScienceRise*. 2016. Т. 24, №7/1. С. 55-61. doi:10.15587/2313-8416.2016.69141.

3. Halapsis A. V. Gods of Transhumanism. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2019. Vol. 16. P. 78-90. doi:10.15802/ampr.v0i16.188397.

Мандрикевич Микита Борисович

здобувач вищої освіти 3-го курсу,
група ЮД-849, юридичний факультет

Науковий керівник:

Руських Ірина Валеріївна

*старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ДЕРЖАВНА МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Мова є одним з основних засобів консолідації нації. Для консолідації суспільства важливе значення має становлення державного статусу української мови в усіх сферах суспільного життя українського народу. Державна мова – це не одна з мов, яку добровільно обирають чи не обирають громадяни для свого виробничого, громадського чи особистого життя. Це мова, яка повинна бути пріоритетною в суспільному житті української нації.

В. Крисаченко, називаючи ознаки ідентифікації українського етносу, зазначає: «Самовизначення досягається за допомогою, наприклад,

релігії, мови, способу господарювання, але найрозвиненіша його підстава – політична, тобто створення певних інституцій (центрального управління, армії, суду, фінансів тощо), котрі і дозволяють реалізувати цілі та цінності певного етнокультурного соціуму чи, принаймні, його активної та діяльної частини».

Дослідник справедливо акцентує увагу на вагомості політичного самовизначення (існування держави), яке відкриває для етносу шлях розвитку його духовної і матеріальної культури. За відсутності інституцій політичного самовизначення мовна саморефлексія набуває засадничої підстави. Україна тривалий час не мала єдиного органу управління. Ця обставина негативно позначилася на стані української культури взагалі, мови зокрема. Українські землі перебували в складі держав, які прагнули до розвитку рідної мови й національних традицій.

На жаль, українська мова в масовій свідомості залишається або мовою офіційною, книжною, яку можна чути тільки в радіопередачах, читати нею (рідко) газети, часописи, або мовою сільською, побутовою, яка приречена в умовах міста на зникнення. Дослідження українських соціолінгвістів переконують у тому, що навіть вихована в українських родинх молодь змушена зросійщуватися через панування в незалежній Україні російськомовного інформаційного продукту.

А. Погрібний у науково-публіцистичному есе «Умію, та не хочу, або про фальш одного етикету» описує мовно-національну свідомість пересічного українця, який не бачить у мовному відступництві ніякої неволі. Таке усвідомлення мовної проблеми для пересічного українця є майже нормою.

Насправді ситуація надзвичайно складніша, оскільки мова йде про втрату етнічної самоідентифікації, етнічної належності. Треба пам'ятати, що у кожного народу – своя мовна картина світу, тобто в мові виявляється ментальність, і водночас мова формує, забезпечує оригінальний, неповторний погляд на світ представників різних народностей.

Складність відродження україномовної практики в міському середовищі полягає у мовній стійкості молоді. Навчальні заклади повинні брати на себе роль збереження мовної стійкості зростаючого покоління, створюючи україномовне середовище спілкування для того, щоб з'явилося бажання у молоді не лише репродукувати українською мовою знання, а й творити нові.

Важливо правильно зрозуміти проблему формування мовно-національної свідомості українців, яка полягає не в тому, «що люди не усвідомлюють значення мови в процесах державотворення, а в тому, що зруйновано суспільний ґрунт засвоєння української мови, втрачено національні орієнтири в збереженні національної культури й мови, зруйновано мовне середовище, яке безпосередньо визначає пріоритети і практично сприяє виробленню мовного автоматизму, засвоєнню мовного

коду».

Поступово в суспільстві утверджується усвідомлення молоддю престижності української мови. Наведемо цікаві міркування сучасної молоді, взяті з опитувальника щодо чинників підвищення престижності української мови, які виявляються у:

1) бажанні говорити українською мовою незалежно від комунікативної ситуації (в офіційному і неофіційному спілкуванні);

2) вдосконаленні мовного законодавства та мовної політики держави, які будуть реально, а не декларативно спрямовані на утвердження української мови;

3) формуванні національно свідомої еліти;

4) прагненні мати високоякісну україномовну освіту. Навіть поверхова, приблизна статистика, умовно кажучи, працює на майбутнє, на перспективу утвердження української мови в свідомості кожного як ознаки його громадянської гідності, належності до громадян України.

Прилучення до мови як до атрибуту держави має відбуватися природнім шляхом – це родинне виховання, виховання в дитсадках, у загальноосвітніх середніх та вищих навчальних закладах. Засоби масової інформації, наука, освіта повинні представляти основи духовної культури українського народу, його національний світогляд у єдності поколінь, у наступності та оновленні культурних надбань нації.

Таким чином, погляд українців на себе і на світ віддзеркалюється в мові, яку необхідно сприймати не як лінгвістичну категорію, а як систему поглядів на життя, природу і суспільство, як універсальну категорію людського буття. Вона не лише в свідомості й підсвідомості людей, а й у мовних звичках, стереотипах. Мова виступає неодмінним складником національної свідомості, світогляду.

Перспективним шляхом формування національного світогляду та мовної стійкості зростаючого покоління має стати використання українознавчого стрижня соціокультурної лінії у сфері масової культури.

---

1. Трофімова Н., Сонюк В. Хартія розколу. Мовне питання: європейський стандарт на українському ґрунті. *День*. 2002. № 219. С. 4–9.

2. Погрібний А. Поклик чужого чину: з розмов про наболіле / ред. Л. Ільїна. К. : Просвіта, 2004. 496 с.

3. Варзар І. Політична етнологія як наука. К. : Школяр, 1994. 215 с.